

## Kapitel 3

### Konfrontation

#### 3.1. Indledning.

Ved politiets afholdelse af konfrontationer fremstilles den mistænkte eller sigtede i bevisøjemed for den forurettede eller andre vidner. Formålet med en konfrontation er at undersøge, om en mistænkt kan genkendes som gerningsmanden. Derved har også en konfrontation, hvor den mistænkte ikke genkendes, værdi for efterforskningen, idet en person derved eventuelt vil kunne lades ude af betragtning i den fortsatte efterforskning.

Det karakteristiske ved konfrontationer er således, at de både udgør et efterforskningsmiddel og et bevismiddel, idet en korrekt udført konfrontation kan udgøre et væsentligt retligt bevis.

I praksis sondres mellem forskellige former for konfrontation:

- 1) Direkte (spontan) konfrontation.
- 2) Konstrueret (arrangeret) konfrontation.
- 3) Fotokonfrontation.

Direkte konfrontation forekommer typisk, når politiet umiddelbart efter forbrydelsen - f.eks. på vej til gerningsstedet - pågriber en person og herefter straks konfronterer anmelderen/forurettede med den pågrebne.

En direkte konfrontation kan også arrangeres. Det kan i praksis foregå ved, at politiet giver vidnet lejlighed til at iagttage en mistænkt i forbindelse med, at denne afhøres af politiet eller på den pågældendes bopæl eller arbejdssted. Den arrangerede direkte konfrontation, der også kendes under udtrykket konstrueret spontan konfrontation,

er en mellemform, der har visse lighedstræk både med den direkte og den konstruerede konfrontation, jf. nedenfor.

Begrebet konstrueret konfrontation dækker den almindeligt anvendte form, hvor et vidne stilles over for den mistænkte samt et begrænset antal figuranter. Denne fremgangsmåde vil i det følgende også blive betegnet som "konfrontationsparade".

Hvor konfrontation med den mistænkte af en eller anden grund ikke lader sig foretage eller ikke ønskes foretaget, kan genkendelse forsøges ved såkaldt fotokonfrontation, hvor den mistænkte og figuranterne blot udskiftes med fotografier.

Fotokonfrontationen hører systematisk hjemme i kapitlet om politiets forevisning af fotografier, hvortil henvises. Med hensyn til fremgangsmåden ved gennemførelse af fotokonfrontation henvises til det ovenfor i kapitel 2, pkt. 2.4.3, samt nedenfor under pkt. 3.7.2. anførte.

Politiets forevisning af personfotografier af tidligere straffede kan som anført ovenfor i kapitel 2, afsnit 2.1., isoleret set indebære en freds- og ærekrænkelse. Politiets forevisning af "enkeltpersoner" i forbindelse med en konfrontation vil typisk indebære en ærekrænkelse. Sigtedes/mistænktens medvirken i en konfrontation som led i strafforfølgning vil derfor ofte være omfattet af definitionen på et straffeprocessuelt tvangsindgreb.

Udtrykket "konfrontation" kan i praksis også ses anvendt om forskellige efterforskningsaktiviteter, hvor et vidne på anden måde bistår politiet med at finde gerningsmanden til en forbrydelse. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor vidnet bliver bedt om at udfinde den mulige gerningsmand i en naturlig situation, hvor der er grund til at tro, at gerningsmanden befinder sig blandt en række tilfældigt tilstedeværende, f.eks. på en arbejdsplads, en restaurant eller lignende. Denne type "konfrontation", er sale-

des kendetegnet ved, at vidnet er forberedt på mødet med gerningsmanden, mens den mulige gerningsmand er uforberedt. I sådanne tilfælde kan en bestemt person ikke på forhånd udpeges som gerningsmand eller mistænkt. I denne situation vil der således ikke være tale om, at der i forhold til gerningsmanden eller andre isoleret set realiseres en freds- eller ærekrænkelse, idet indgrebet ikke retter sig mod en enkeltperson. Der er derfor i sådanne tilfælde ikke tale om et egentligt straffeprocessuelt tvangsindgreb.

Et andet eksempel er den situation, hvor vidne og gerningsmand mødes på et sted og/eller tidspunkt, hvor ingen af dem er forberedt eller indstillet på at skulle mødes. I denne situation er der ikke tale om, at den mistænkte "fremstilles" for vidnet, og anvendelsen af begrebet konfrontation kan derfor for så vidt siges at være misvisende. Da mødet mellem den mistænkte og vidnet sker tilfældigt, er der endvidere ikke tale om et indgreb og naturligvis allerede af den grund ikke et straffeprocessuelt tvangsindgreb.

Udvalget finder, at efterforskningsaktiviteter som de nævnte adskiller sig på så afgørende måde fra den direkte konfrontation eller konfrontationsparaden, hvor en bestemt person af politiet fremstilles som mistænkt for vidner, at de ikke er egnede til regulering i forbindelse hermed, ligesom udvalget heller ikke i øvrigt finder en regulering fornøden. Politiet kan således også uden særlig lovhjemmel, foretage disse efterforskningskridt, men bør i den forbindelse være opmærksom på, at genkendelse under sådanne omstændigheder kun har begrænset bevisværdi og endog efter omstændighederne kan vanskeliggøre efterforskningen, idet fremstilling af den sigtede i en egentlig konfrontationsparade efter vidnets første genkendelse i de fleste tilfælde må være uden værdi.

### 3.2. Gældende ret.

Spørgsmålet om afholdelse af konfrontationer er hverken reguleret i lovgivningen eller ved administrative forskrifter. Retsplejeloven indeholder dog i § 745, stk. 3, en bestemmelse om, at forsvareren skal have mulighed for at være til stede under afviklingen af en konfrontation, såfremt konfrontationen kan formodes at ville finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen.

Da konfrontation er en besigtigelse af en mistænks legeme, kan det overvejes, om reglerne i § 792 a om legemsbesigtigelse er anvendelige på konfrontationer. De gældende regler i § 792 a tager imidlertid - ligesom de øvrige bestemmelser i kapitlet om legemsindgreb - udelukkende sigte på politiets berigtigelse af legemets ydre og ikke på andre personers besigtigelse. Bestemmelsen i § 792 a kan således ikke anvendes direkte, og der er heller **ikke** grundlag for at slutte analogt.

Om betingelserne for iværksættelse af konfrontation anfører Gammeltoft-Hansen, Straffeprocessuelle tvangsindgreb, 1981, s. 327, at det må antages, at mistanken **mod** den pågældende normalt skal være af en sådan styrke, at han må betragtes som sigtet. Politiet beslutter selv, om konfrontationen skal ske. Spørgsmålet om betingelserne for iværksættelse af konfrontation er i øvrigt ikke behandlet i de straffeprocessuelle lærebøger eller andre straffeprocessuelle fremstillinger.

I praksis har spørgsmål i tilknytning til betingelserne for iværksættelse af konfrontation kun sjældent foreligget til retlig afgørelse. Ved en kendelse afsagt af Østre Landsret den 12. maj 1986 blev det bestemt, at en række sigtede af hensyn til sagens opklaring var forpligtet til at medvirke til konfrontation efter politiets bestemmelse under iagttagelse af retsplejelovens § 745, stk. 3, om indkaldelse af forsvareren. Der var endvidere - efter det oplyste - rejst en sådan mistanke mod en person, som ikke

var sigtet, at det samme gjaldt for hans vedkommende. Ud over hensynet til sagens opklaring blev der ikke i afgørelsen henvist til eventuelle andre betingelser for indgrebet. I øvrigt kan der henvises til Københavns byrets kendelse af 26. marts 1987, der blev stadfæstet af Østre Landsret den 14. april 1987, samt Vestre Landsrets kendelse af 27. januar 1994. Begge sager er refereret nedenfor under pkt.3.3.

### **3.3. Fremgangsmåden ved afvikling af konfrontation.**

Det følger af retsplejelovens § 745, stk. 3, at politiet inden foretagelse af en konfrontation, som kan formodes at ville finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen, skal give meddelelse til forsvareren, således at denne får lejlighed til at være til stede. Herudover er der hverken i retsplejeloven eller i administrative forskrifter givet regler for fremgangsmåden ved afvikling af konfrontation.

I en kendelse af 26. marts 1987 vedrørende konfrontation m.v. udtalte Københavns byrets afdeling for grundlovsforhør bl.a.:

"N.N. blev den 13. marts 1987 i Københavns byret varetægtsfængslet som sigtet for forsøg på manddrab i to tilfælde, samt manddrab, begået den 21. december 1986. ...

Det påhviler politiet at iværksætte efterforskning, og at foretage de efterforskningsskridt, herunder konfrontation, der kan formodes at ville finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen, når der er rimelig formodning om, at et strafbart forhold er begået. Den bevismæssige betydning af en konfrontation, herunder eventuelle indvendinger imod den, må vurderes af retten under domsforhandlingen i sagen. Under hensyn hertil samt til forbrydelsens grovhed og den begrundede mistanke mod arrestanten, der for tiden ikke; vil udtale sig til politiet, findes det nødvendigt af hensyn til sagens opklaring, at arrestanten forpligtes til at medvirke til en konfrontation, og eventuel fotografering i forbindelse hermed, alt efter politiets nærmere bestemmelse under iagttagelse af retsplejelovens § 745, stk. 3. Da det endvidere må anses for påkrævet i efterforskningens interesse, at arrestanten glatbarberes inden konfrontationen, og da dette kan ske uden at tilføje ham noget skadegørende indgreb, ta-

ges politiets begæring herom til følge."

Østre Landsrets 1. afdeling stadfæstede den 14. april 1987 byrettens kendelse med følgende præmisser:

"Landsretten tiltræder af de i kendelsen anførte grunde, at arrestanten er pligtig at medvirke til en konfrontation under iagttagelse af retsplejelovens § 745, stk. 3.

Efter de af politiet foretagne undersøgelser må det antages, at arrestanten den 21. december 1986 var uden skæg.

Under hensyn til sagens karakter findes arrestanten på denne baggrund - idet det for en forsvarlig gennemførelse af konfrontationen må anses for nødvendigt, at arrestantens udseende under denne svarer så nøje som muligt til hans udseende den 21. december 1986 - at burde tåle, at hans nyligt anlagte fuldskæg fjernes. Det tiltrædes derfor, at arrestanten er forpligtet til før iværksættelsen af konfrontationen at lade sig glatbarbere.

Retten finder, idet den praktiske gennemførelse af en konfrontation som efterforskningskridt henhører under politiet, ikke at kunne tage forsvarerens påstand om nærmere retningslinier for den påtænkte konfrontation til følge.

Herefter stadfæster landsretten kendelsen."

En tilsvarende afgørelse er truffet af Vestre Landsret ved kendelse af 27. januar 1994, jf. UfR 1994.319V. Sagen vedrørte en person, der var sigtet for røveri i et pengeinstitut. På en videooptagelse optaget af bankens overvågningskamera fremstod gerningsmanden glatbarberet på kinden og hagen. Tre vidner, der havde set en person svarende til røverens signalement, beskrev alle personen som værende glatbarberet med overskæg. Dagen efter røveriet begyndte den sigtede at anlægge fuldskæg. Politiet fik derfor rettens tilladelse til at foretage den fornødne foranstaltning til, at den sigtede kunne fremstå glatbarberet, bortset fra overskæg, med henblik på konfrontation med vidner.

Det bemærkes, at konfrontationen i det refererede tilfælde ikke alene indebar et indgreb i friheden og eventuelt æren, men tillige et indgreb som, hvis det havde været

uretmæssigt, havde haft karakter af en forbrydelse mod legemet. Som de citerede kendelser belyser, kan der opstå utallige spørgsmål i relation til den måde, hvorpå konfrontationer afvikles.

At interessen for de processuelle spørgsmål om fremgangsmåden ved konfrontation i teori og praksis kan synes større end interessen for de materielle betingelser for at afholde en konfrontation, er formentlig begrundet i, at en genkendelse efter en korrekt udført konfrontation kan være et vægtigt bevis mod den mistænkte. Hertil kommer, at konfrontationen også kan være til fordel for den, der med urette mistænkes eller sigtes for en forbrydelse, idet konfrontationen - rigtigt gennemført - kan føre til, at mistanken afkræftes. Spørgsmålet om fremgangsmåden ved konfrontationen påkalder sig derfor stor opmærksomhed.

Eva Smith har i afhandlingen "Vidnebeviset", 1986, bl.a. behandlet spørgsmålet om fremgangsmåden ved afvikling af konfrontationer. Eva Smith taler (s. 500 ff) for en nærmere regulering af konfrontationsproceduren og foreslår i den forbindelse bl.a. (s. 507 og 518), at den, der forestår konfrontationen og forhøret (forhørslederen), skal være en polititjenestemand, som ikke i øvrigt kender sagen, og som navnlig ikke ved, hvilket nummer i rækken den mistænkte har valgt. Eva Smith begrundet dette forslag med, at den polititjenestemand, der normalt har med sagen at gøre, har et ønske om udpegning af gerningsmanden og derfor ubevidst kan komme, til at henlede opmærksomheden på den mistænkte.

Eva Smith peger også på (s. 517), at det bør være en selvfølge, at vidnerne ikke har set nogen af deltagerne før konfrontationen. Dette gælder såvel mistænkte som figuranter. Eventuelle fotoforevisninger, der har indeholdt mistænktens foto, må således normalt umuliggøre senere konfrontation.

Mange af Eva Smiths forslag vedrørende proceduren for gennemførelsen af konfrontationer genfindes i Politiskolens lærebog, ved politifuldmægtig J.O. Skov-Madsen, okt. 1988 (rev; udg.). Det hedder heri bl.a.:

"Forsvareren bør gives lejlighed til at kommentere valget af figuranter, disses placering og påklædning. Forsvareren bør også gives lejlighed til at overvære instruktionen af de vidner, der skal deltage i konfrontationen. Forsvarerens bemærkninger optages i rapporten om konfrontationen.

I særlige tilfælde kan det være hensigtsmæssigt at inddrage retten i forbindelse med en konfrontations gennemførelse. Dette kan ske efter den almindelige regel i retsplejelovens § 747 om såkaldt *anticiperet* bevisførelse. Er vidnet et mindreårigt barn eller kan den pågældende ikke uden videre afhøres ved den senere domsforhandling i retten, kan det anbefales at lade retten medvirke under konfrontationen, eventuelt i forbindelse med samtidig indenretlig afhøring af vidnet. Det samme gælder, hvis helt specielle omstændigheder gør sig gældende med hensyn til valget af figuranter. Det kan være af betydning for efterforskningen at få rettens tilkendegivelse af, hvorvidt en konfrontation er gennemført på en acceptabel måde, hvis sagens videre efterforskning i væsentlig grad hviler på konfrontationens udfald.

Stilles vidnet direkte over for den, det skal udtale sig om, vil det være som at stille det et suggestivt spørgsmål, idet vidnet kun kan svare ja eller nej.

Ved en konfrontation skal man derfor ved forberedelse/udførelsen iagttage følgende:

Uagtet der - inden konfrontationen - foreligger en rapport, hvori mistænktens signalement er anført, skal vidnet før konfrontationen på ny afhøres om mistænktens signalement, idet der deri ligger en vis kontrol med genkendelsen. Optages beskrivelsen først efter, at vidnet har haft lejlighed til at se den mistænkte, er den nærmest værdiløs, idet man ikke kan stole på, at det er gerningsmanden og ikke den mistænkte, der beskrives.

Vidnet skal have lejlighed til at se den mistænkte sammen med 6-10 personer, hvis alder, højde, hårfarve, hårlængde, type, påklædning m.v. ikke afviger for stærkt fra den mistænkte. For at sikre at påklædningen bliver ens, kan det anbefales at anvende kitler. Vidnet stilles derved over for flere muligheder, og kan det under disse omstændigheder



udpege den mistænkte som gerningsmanden, er der grund til at stole på genkendelsen.

Der skal medvirke figuranter ved konfrontationen. Der kan forekomme tilfælde, hvor man har en række mistænkte, for eksempel en bande af lommetyve, der ligner hinanden og udgør et tilstrækkeligt antal til en konfrontations gennemførelse. I sådan et tilfælde kan sikkerheden i vidnets identifikation ikke kontrolleres - enhver, der udpeges vil være den "rigtige". Der må i stedet gennemføres konfrontationer for hver enkelt mistænkt.

Vidner må ikke have mulighed for at se mistænkte og figuranter før konfrontationen. Et vidne, der på forhånd har udpeget en mistænkt i fototeket eller i øvrigt er forevist et billede af den mistænkte, vil således ikke være anvendelig ved en konfrontation. Vidnet vil blot udpege den person, det har set på billedet og ikke den, som vidnet så på gerningsstedet.

Man bør i det hele taget være opmærksom på, om vidnet kan have set dem mistænkte eller figuranterne ved andre lejligheder eller eventuelt som en tilfældig tilstedeværende ved forbrydelsen. Forsøg har vist, at vidner er tilbøjelige til at udpege den person blandt figuranterne, som de genkender, uanset om det er fra forbrydelsen de genkender den pågældende. Man bør navnlig være opmærksom på risikoen for at et vidne - uden at genkende den mistænkte - har set dennes billede i fototeket. Har et vidne i fototeket særligt hæftet sig ved en eller flere personer, der måske ikke er aktuelt mistænkte, bør man for en sikkerheds skyld notere sig dette, ligesom, man - hvilket næppe altid er praktisk muligt - burde notere, hvilke; billeder vidnet har set.

Så vidt muligt bør konfrontationen foretages under belysningsforhold, der svarer til dem, hvorunder vidnet har set gerningsmanden.

I rapporten skal konfrontationen og dens nøjagtige forløb beskrives omhyggeligt, især skal oplyses, hvor mange figuranter, der har deltaget, ligesom disses generalia skal opnoteres. Det skal ligeledes anføres - gerne med citat - om en genkendelse er sikker, mindre sikker eller usikker.

Efterhånden som den moderne teknik vinder indpas i politiet, bør man være opmærksom på muligheden for at optage forløbet af konfrontationen, herunder navnlig vidnets reaktion ved genkendelsen, på video. Derved afskæres for eksempel enhver diskussion om genkendelsens sikkerhed. Optagelsen kan

indgå som bevismiddel i sagen og med rettens tilladelse afspilles under domsforhandling i retten. Domstolene har hidtil vist sig imødekommende over for anklagemyndighedens begæringer om denne form for bevisførelse. Hvis man på forhånd ved, at konfrontationen vil være genstand for diskussion, for eksempel hvis vidnet er et barn, kan det navnlig anbefales at anvende videooptagelser.

I forbindelse med konfrontationens gennemførelse er det vigtigt ikke at øve nogen indflydelse på vidnets udpegning. Enhver, der kender sagen og ved, hvem den mistænkte er, kan næsten ikke undgå - gennem stemmeføring, kropssprog og lignende - at øve en ubevidst påvirkning af vidnet. Den pågældende vil naturligt være mest interesseret i vidnets bemærkninger om den mistænkte og blive utålmodig, hvis vidnet opholder sig lang tid ved en af figuranterne. I forbindelse med fotokonfrontationer og fototekstudpegninger har forsøg vist, at selv tilsyneladende ubetydelige ting, som for eksempel en pause inden der stilles spørgsmål om den mistænkte billede, eller en forhørsleder, der læner sig ind over vidnet, når dette når til siden med mistænkes billede, kan være medvirkende til, at vidnet fatter opmærksomhed for et bestemt billede. Vidnet kan ubevidst fornemme, at spørgeren er interesseret i at få den pågældende udpeget, og dette kan medvirke til, at vidnet udpeger en person, der ellers ikke ville være udpeget. For at imødegå denne fejlkilde kan det derfor anbefales, at lade afhøringen i forbindelse med konfrontationen eller fototeket ske ved en person, der ikke kender sagen eller ved, hvem den mistænkte er.

Afslutningsvis bemærkes, at der kan påvises en tendens til, at vidnet føler sig forpligtet til at vælge én blandt figuranterne, jfr. den typiske bemærkning: "Hvis det er én af dem, er det ham". Man kunne eventuelt imødegå dette ved at lade vidnet se én person ad gangen og hver gang tage stilling til den pågældende. Såfremt vidnets formulering af genkendelsen ved den traditionelle konfrontationsparade nøje angives i politirapporten er dette dog at foretrække. En usikker "genkendelse" eller genkendelse på "typen" kan have betydning som indicium."

Ovenstående er som anført et uddrag af lærebogsmateriale til brug for undervisning på politiskolen og dermed en beskrivelse af, hvorledes en konfrontation under de optimale forudsætninger bør afvikles. Det må antages, at der i praksis - afhængig af tid, sted og øvrige konkrete omstændigheder - kan være varierende fremgangsmåder.

#### **3.4. Betingelserne for iværksættelse af konfrontation.**

Scm nævnt i kapitel 1 finder udvalget, at straffeprocessuelle tvangsindgreb bør hjemles og reguleres i lov.

Scm nævnt ovenfor kan politiets forevisning af enkeltpersoner indebære en freds- eller (navnlig) ærekrænkelse. Sigtedes/mistænktens medvirken i en konfrontation som led i strafforfølgning kan derfor i en række tilfælde karakteriseres som et straffeprocessuelt tvangsindgreb. Dette indebærer, at adgangen til tvangsmæssigt at gennemføre konfrontation bør lovreguleres.

Efter udvalgets opfattelse kan navnlig den konstruerede konfrontation være et væsentligt indgreb i den personlige integritet. Betingelserne herfor må derfor være tilsvarende restriktive.

Udvalget finder, at kriminalitetskravet - på samme måde som det er tilfældet med f.eks. reglen i § 792 b om optagelse af personfotografi med henblik på senere identifikation - i givet fald bør udformes som et straffemmmekriterium, således at det er en betingelse for iværksættelse af konfrontationsparade, at den pågældende er mistænkt for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. Efter straffelovens nuværende udformning vil der efter dette kriterium f.eks. kunne anvendes konfrontationsparade ved overtrædelse af straffelovens almindelige voldsbestemmelse i § 244 og ved visse former for økonomisk kriminalitet, f.eks.. bedrageri efter straffelovens § 279.

Med hensyn til mistankekravet bør der - som ved legemsbesigtelse - stilles krav om, at den pågældende "med rimelig grund er mistænkt".

Endelig finder udvalget, at indikationskravet bør formuleres således, at konfrontationsparade kun kan iværksettes, hvis indgrebet er af "væsentlig betydning" for ef-

terforskningen, svarende til kravet i retsplejelovens § 792 a, stk. 1, om legemsbesigtigelse.

På grundlag af den teori og praksis, som er gennemgået ovenfor i afsnit 3.2. og 3.3., er det udvalgets opfattelse - det spinkle erfaringsgrundlag til trods - at de kriterier, som udvalget har foreslået som betingelser for at iværksætte en konfrontationsparade, svarer til de kriterier, som i praksis følges af politiet ved afgørelse om iværksættelse af konfrontation. Den sparsomme retspraksis underbygger endvidere, at spørgsmålet om betingelserne for iværksættelse af konfrontation ikke i almindelighed volder problemer.

Som anført i indledningen til dette kapitel finder udvalget derimod ikke, at der bør ske lovregulering af de af politiets efterforskningsskridt, der alene retter sig mod en første identifikation af gerningsmanden, og hvorved politiet ikke videregiver oplysning om, at en bestemt person har begået eller er mistænkt for et strafbart forhold, også selv om disse indgreb kan have visse ligheder med konfrontation.

Behovet for lovregulering af den direkte konfrontation, hvor politiet fremstiller en mistænkt person for et vidne, kan give anledning til en vis tvivl. I den situation, hvor politiet anholder en person ved en villa, hvor der netop har været indbrud, og spørger om anmelderen genkender den pågældende som gerningsmanden, vil der typisk være tale om, at der - isoleret set - sker en krænkelse af den pågældendes ære. Tilsvarende gælder, hvor politiet foreviser den mistænkte for vidnet i forbindelse med en afhøring på politistationen eller tager vidnet med ud til den mistænkte bopæl eller arbejdsplads. Politiets forevisning af den mistænkte vil også i sådanne tilfælde efter omstændighederne kunne indebære en ærekrænkelse. Her overfor står imidlertid, at disse efterforskningsskridt er af en mindre indgribende karakter end konfrontationsparaden, og at det må forekomme naturligt, at politiet kan foretage

sådanne direkte konfrontationer f.eks. i tilslutning til en anholdelse på fersk gerning eller friske spor. Hertil kommer, at bevisværdien af en sådan direkte konfrontation må antages at være beskeden sammenlignet med en rigtigt gennemført konfrontationsparade.

På baggrund af udvalgets ovennævnte principielle opfattelse finder udvalget imidlertid, at ikke blot afholdelse af konfrontationsparade (den konstruerede konfrontation) men også den direkte konfrontation bør søges hjemlet og reguleret i r.etsplejeloven.

I lyset af de netop anførte forskelle mellem konfrontationsparader og den direkte konfrontation foreslår udvalget, at betingelserne for den direkte konfrontation gøres væsentligt mindre restriktive end betingelserne for afholdelse af konfrontationsparade.

På den baggrund foreslås det således, at kriminalitetskravet for gennemførelse af direkte konfrontation udformes således, at den pågældende med rimelig grund skal være mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale.

Som indikationskrav foreslås, at indgrebet skal være af væsentlig betydning for efterforskningen.

### **3.5. Kompetence og samtykkeregulering.**

Konfrontation er efter gældende ret et ulovreguleret efterforskningsmiddel. Det er således politiet, der træffer afgørelse om foretagelse af konfrontation.

Udvalget foreslår, at kompetencen til at træffe bestemmelse om foretagelse af konfrontation fortsat skal tilkomme politiet.

Udvalget har overvejet, om der er behov for at indføre en særlig regel om, at kompetencen til at iværksætte en kon-

frontationsparade skal henlægges til domstolene. Udvalget har imidlertid fundet, at bestemmelsen i retsplejelovens § 746, hvorefter retten blandt; andet på begæring af sigtede og dennes forsvarer ved kendelse afgør tvistigheder om lovligheden af politiets efterforskningskridt, er tilstrækkelig til at sikre domstolskontrol med politiets efterforskningskridt også på dette område.

Udvalget har endvidere overvejet, hvilken virkning det bør tillægges, at den mistænkte samtykker i, at der gennemføres en konfrontation. I nogle tilfælde vil det således kunne være i den mistænkte egen interesse at medvirke ved en konfrontation, f.eks. hvor den pågældende ved forevisning eller lignende er blevet antaget for gerningsmanden, og hvor en konfrontation vil kunne være egnet til på et tidligt stadie af efterforskningen at lede mistanken væk fra den pågældende igen. Udvalget foreslår derfor, at der tillægges et samtykke den betydning, at de materielle betingelser for gennemførelse af en konfrontation ikke skal finde anvendelse i sådanne tilfælde. En konfrontationsparade vil herefter kunne gennemføres med samtykke, selv om kriminaliteskravet ikke er opfyldt.

Det foreslås endvidere, at samtykke så vidt muligt skal foreligge skriftligt. Dette svarer til, hvad der gælder om samtykke til legemsindgreb, jf. retsplejelovens § 792 d, stk. 1.

### **3.6. Tvangsmæssig gennemførelse af konfrontation.**

Udvalget har overvejet, om der i retsplejeloven bør optages en regel om den sigtedes pligt til at medvirke ved en konfrontationsparade. Udvalget er i den forbindelse opmærksom på, at den sigtede ved sin adfærd kan vanskeliggøre gennemførelsen af en konfrontationsparade og formindske bevisværdien heraf. En regel, hvorefter den sigtede ikke er forpligtet til at medvirke ved konfrontation, må imidlertid antages at ville give anledning til betydelige vanskeligheder i den praktiske efterforskning. Der er grund

til at tro, at den sigtede i praksis i langt de fleste tilfælde vil medvirke til gennemførelsen af en konfrontationsparade, hvis politiet - som under den gældende retstilstand - kan meddele, at den pågældende er forpligtet hertil. Udvalget finder endvidere, at en regel, hvoraf det udtrykkeligt fremgår, at den sigtede er forpligtet til at medvirke til en konfrontationsparade, er uforholdsmæssig. På samme måde som ved bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 72 om legemsindgreb følger det efter udvalgets opfattelse direkte af det forhold, at politiet hjemles adgang til at foretage konfrontationsparade, at den sigtede kan tvinges til at medvirke hertil.

Tvangsmæssig gennemførelse af en konfrontationsparade må efter udvalgets opfattelse forudsætte, at den sigtede anholdes. Gennemførelsen af en konfrontationsparade er normalt så langvarig, at der ikke i selve det forhold, at politiet har adgang til at gennemføre en konfrontationsparade, også bør kunne ilægges, at den sigtede kan frihedsberøves, indtil konfrontationsparaden kan gennemføres. Med de ovennævnte mistanke- og kriminalitetskrav vil pligten til at iagttage anholdelsesreglerne med henblik på tvangsmæssigt at kunne gennemføre en konfrontationsparade næppe i praksis give anledning til vanskelighed.

### **3.7. Overvejelser om regulering af fremgangsmåden ved afvikling af konfrontation.**

En lovregulering af de straffeprocessuelle tvangsindgreb indebærer som tidligere nævnt, dels at der fastsættes en lov hjemmel for indgrebene, dels at der - om nødvendigt - fastsættes en nærmere regulering af fremgangsmåden. Udvalget har på dette grundlag overvejet behovet for en regulering af fremgangsmåden ved afvikling af konfrontation.

En fuldstændig regulering af proceduren ved afvikling af (konstruerede) konfrontationer forudsætter efter udvalgets opfattelse en så høj detaljeringsgrad, at det i overensstemmelse med almindelig lovgivningsteknik må foretrækkes,

at reguleringen i givet fald sker administrativt. Udvalget har imidlertid fundet anledning til at fremhæve nogle overordnede principper for fremgangsmåden ved konfrontation. Disse principper gennemgås nedenfor i pkt. 3.7.1.

I forbindelse med en lovregulering af de materielle betingelser for iværksættelse af konfrontation kan der være en naturlig anledning til at medtage en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter de proceduremæssige regler kan fastsættes administrativt. En bemyndigelsesbestemmelse kan eventuelt kombineres med, at nogle overordnede principper nedfældes i lovteksten. Nedenfor i pkt. 3.7.2. har udvalget gennemgået en række spørgsmål, som ofte opstår i forbindelse med konfrontationer, og som i givet fald ville kunne reguleres nærmere i de administrative forskrifter.

Bemærkningerne i det følgende tager umiddelbart sigte på egentlige konfrontationsparader. Bemærkningerne har imidlertid også en vis betydning for fremgangsmåden ved direkte konfrontationer samt ved fotokonfrontationer og fotoforevisninger, jf. ovenfor i kapitel 2.

•

### **3.7.1. Overordnede principper for gennemførelsen af en konfrontationsparade.**

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 745, stk. 3, skal der gives meddelelse til forsvareren, inden foretagelsen af en konfrontation, som kan formodes at vil-  
le finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen, således at forsvareren får mulighed for at være til stede.

Det fremgår ikke udtrykkeligt af den gældende § 745, stk. 3, hvorvidt en konfrontation eller lignende efterforskningsskridt kan gennemføres, hvis forsvareren nok har fået meddelelse om tidspunktet for foretagelsen, men ikke har mulighed for at overvære den, f.eks. på grund af andre

- gøremål. Såfremt forsvareren giver udtryk for et ønske om at overvære konfrontationen, vil det være naturligt, at denne udsættes til et tidspunkt, hvor forsvareren har mu-



lighed for at være til stede. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor gennemførelsen af konfrontationen ikke kan eller bør opsættes. Det foreslås derfor, at det udtrykkeligt præciseres, at politiet i sådanne tilfælde kan gennemføre konfrontationen uden forsvarerens tilstedeværelse. Også i disse tilfælde bør forsvareren straks underrettes om det foretagne.

### **3.7.2. Almindelige principper for afvikling af konfrontationsparader.**

Der gennemgås i det følgende en række spørgsmål, som ofte opstår i forbindelse med konfrontationer, og som i givet fald ville kunne reguleres nærmere i administrative forskrifter udstedt med hjemmel i den foreslåede § 754 f, stk. 6.

Almindeligvis vil vidnet have afgivet et signalement ved den første afhøring. Dette signalement vil indgå i vurderingen af en eventuel senere udpegning. Der må dog advares med at lægge for megen vægt på en eventuel overensstemmelse mellem signalement og den udpegedes udseende. Dels kan politiets mistanke bl.a. bygge på signalementet, dels kan vidnet være så fastlåst af sit eget (urigtige) signalement, at den pågældende i god tro udpeger i overensstemmelse hermed.

Det sker, at vidnet bliver bedt om at afgive et signalement af den mistænkte umiddelbart før konfrontationen. Baggrunden herfor er, at: der deri kan ligge en vis kontrol med genkendelsen, herunder med vidnets troværdighed. Der er imidlertid risiko for, at et eventuelt forkert signalement kan forstyrre vidnets genkendelsesmuligheder. Det forekommer, at et vidne er i stand til at udpege korrekt, uanset at signalementet var misvisende. Det må derfor frarådes at følge denne fremgangsmåde.

Den mistænkte bør ikke skille sig ud fra figuranterne i paraden. Hvis der eksempelvis foreligger forskellige vid-

neudsagn, der beskriver den pågældende med eller uden overskæg, bør vidnerne se en parade bestående af personer både med og uden skæg, og der må være tilstrækkelig med figuranter til, at der præsenteres et regulært valg både for de vidner, der med sikkerhed har hævdet at have set en person med skæg, og de vidner, der hævder at have set en person uden skæg.

Det bør noteres til rapporten, hvis vidnet har eller kan have set den mistænkte før. Dette gælder også, hvis vidnet har gennemset en fotosamling, hvor den mistænktes billede findes, uanset at vidnet tilsyneladende ikke har hæftet sig særligt ved den pågældende.

En konfrontationsparade eller forevisning af mistænkte alene er ikke udelukket, fordi vidnet tidligere har udpeget den pågældende fra et fotografi. Det er hændt, at vidnet ved en konfrontationsparade har afvist den person, der ved en fotoforevisning er udpeget som mistænkt, idet den pågældende gjorde et andet indtryk "in natura" end på fotografiet. Hvis vidnet bekræfter sin genkendelse fra fotografiet, skal man dog være opmærksom på, at dette ikke nødvendigvis betyder andet, end at der har været tale om et vellignende foto af mistænkte.

Der skal altid medvirke figuranter, dvs. personer, der som type kan svare til den mistænkte, men som af politiet på forhånd er udelukkede som gerningsmand. Hvis politiet f.eks. ved, at gerningsmanden kommer fra en bestemt gruppe (f.eks. en gruppe "rockere"), skal der opstilles en parade af personer, der som type svarer til den mistænkte, men paraden må ikke alene bestå af mulige gerningsmænd, idet enhver udpegning i sådanne tilfælde er positiv, og der er derfor ingen mulighed for at udskille utroværdige vidner.

Navn og adresse på figuranter samt fotografi af paraden bør vedlægges sagen.

Deltagerne i paraden kan bedes om en stemmeprøve. I så fald bør de så vidt muligt udtale en neutral sætning, ikke de ord, der blev benyttet ved forbrydelsen. Dels vil det være alt for suggestivt, dels har en eventuel gerningsmand særlige muligheder for at lægge betoning m.v. anderledes end ved forbrydelsen.

Afhøringer af vidnet bør ikke finde sted, så længe vidnet endnu har paraden for øje. Vidnet bør betragte paraden, så længe han eller hun har behov herfor, og derefter afhøres i et andet lokale. Hvis der er flere vidner, bør de afhøres hver for sig. Vidnet kan naturligvis se paraden igen, hvis vidnet føler behov herfor.

Afhøreren bør i princippet være "blind". Heri ligger, at den afhørende polititjenestemand ikke bør have kendskab til, hvilket nummer den mistænkte har valgt i paraden. Den polititjenestemand, der afhører vidnet, behøver ikke at se paraden for at kunne afhøre vidnet og bør så vidt muligt heller ikke deltage i paradens tilrettelæggelse. Baggrunden herfor er, at afhøreren evt. kan komme til at udøve en (ubevidst) påvirkning af vidnet med henblik på at få vidnet til at udpege en bestemt person, eller afhøreren kan ved sine spørgsmål få vidnets udpegning til at fremstå som mere sikker, end den egentlig var ment fra vidnets side. En "blind" afhører vil således kunne eliminere en del mulige fejlkilder.

Som oftest vil forsvareren imidlertid være til stede ved konfrontationen, således at denne ved spørgsmål til vidnet kan få en evt. usikkerhed i udpegningen frem. Forsvarerens spørgsmål og vidnets svar herpå bør så vidt muligt noteres i rapporten.

Det kan overvejes at søge vidnets reaktioner over for paraden og den efterfølgende afhøring registreret ved en bånd- eller videooptagelse, navnlig hvis det må forventes, at konfrontationen kommer til at få væsentlig betydning for sagens afgørelse. Båndene kan i så fald - med rettens

tilladelse - afspilles på begæring af anklagemyndighed eller forsvarer, eller hvis retten i øvrigt ønsker det.